

**YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTON IJTIMOYIY-SIYOSIY
HAYOTIDA KASABA UYUSHMA FAOLIYATI TIZIMINI
RIVOJLANTIRISH SIYOSATI**

DEVELOPMENT POLICY OF THE TRADE UNION ACTIVITY SYSTEM IN
THE SOCIAL AND POLITICAL LIFE OF THE RENEWING UZBEKISTAN

ПОЛИТИКА РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ПРОФСОЮЗНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ ОБНОВЛЯЮЩЕГОСЯ
УЗБЕКИСТАНА

*Andijon davlat pedagogika instituti "Ijtimoiy fanlar"
kafedrasi o'qituvchisi - Jabborova Sayyor
Andijon davlat pedagogika instituti Ijtimoiy-gumanitar
va san'at fakulteti "Milliy g'oya va ma'naviyat asoslari va
huquq ta'lim yo'nalishi" 4-bosqich 402-guruh talabasi
Hajiyeva Zulxumor*

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish siyosatini tahlil qilishga qaratilgan va bu sohada olib borilayotgan ishlarni yanada chuqurroq o'rganishni talab etadi.

Kalit so'zlar: Kasaba uyushmalari, ijtimoiy-siyosiy hayot, mehnat kodeksi, ijtimoiy himoya, ijtimoiy hamkorlik, xalqaro hamkorlik

Аннотация: Данная статья направлена на анализ политики развития профсоюзов в общественно-политической жизни Узбекистана и требует более глубокого изучения работы, проводимой в этой области.

Ключевые слова: Профсоюзы, общественно-политическая жизнь, Трудовой кодекс, социальная защита, социальное сотрудничество, международное сотрудничество.

Abstract: This article is aimed at analyzing the policy of development of trade unions in the socio-political life of Uzbekistan and requires a more in-depth study of the work carried out in this area.

Key words: Trade unions, socio-political life, labor code, social protection, social cooperation, international cooperation

Kirish

O'zbekiston mustaqillik yillarida ijtimoiy-siyosiy hayotida muhim o'zgarishlar yuz berib, kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish masalalari alohida e'tiborga olinmoqda. Kasaba uyushmalari ishchilar huquqlarini himoya qilish, mehnat sharoitlarini yaxshilash va ijtimoiy adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Yangilanayotgan O'zbekistonda kasaba uyushmalarining faoliyatini rivojlantirish siyosati, ishchilarni qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy manfaatlarni himoya qilish va mehnat qonunchiligini takomillashtirishga qaratilgan. Ushbu maqolada O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirishning dolzarbligi, uning strategiyalari va natijalari tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili

Kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish masalalari bo'yicha turli adabiyotlar mavjud. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar kasaba uyushmalarining huquqiy asoslarini belgilaydi. O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi tomonidan tayyorlangan hisobotlar va tadqiqotlar, ishchilar huquqlarini himoya qilishda kasaba uyushmalarining ahamiyatini ko'rsatadi. Shuningdek, xorijiy tajribalar ham o'rganilgan bo'lib, masalan, Yevropa mamlakatlaridagi kasaba uyushmalari faoliyati, ularning ishchilar bilan aloqalari va ijtimoiy hamkorlik tizimlari tahlil qilingan. Bu tajribalar O'zbekistonda kasaba uyushmalarini rivojlantirishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan model va yondashuvlarni taklif etadi.

O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushma faoliyati tizimini rivojlantirish siyosati muhim ahamiyatga ega, chunki u mehnat munosabatlarini tartibga solish, ishchilar huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Quyida O'zbekistonda kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan asosiy yo'nalishlar va siyosatlarni keltirib o'taman:

1. Kasaba uyushmalari huquqlarini kengaytirish

O'zbekistonda kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish uchun ularning huquqlari va vakolatlarini kengaytirish muhimdir. Bu, ishchilarni himoya qilish, mehnat sharoitlarini yaxshilash va ish haqini oshirishga imkon beradi.

2. Ijtimoiy hamkorlik

Kasaba uyushmalari va ish beruvchilar o'rtasidagi ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish, mehnat shartlarini muhokama qilish va ishchilarning ehtiyojlarini hisobga olish orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

3. Ta'lim va malaka oshirish

Kasaba uyushmalari a'zolarining malakasini oshirish va ularni ta'lim bilan ta'minlash, ishchilarning o'z huquqlarini bilishlari va mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

4. Ijtimoiy himoya

Kasaba uyushmalari orqali ishchilarga ijtimoiy himoya va yordam ko'rsatish, kasbiy kasalliklar, ishda jarohatlar va boshqa muammolar yuzaga kelganda qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish zarur.

5. Mehnat munosabatlarini tartibga solish

Kasaba uyushmalari mehnat qonunchiligini yanada takomillashtirishda ishtirok etishi, ishchilar huquqlarini himoya qilish va mehnat sharoitlarini yaxshilash uchun qonunlarni taklif etishi kerak.

6. Ijtimoiy dialogni rivojlantirish

Ijtimoiy dialogni rivojlantirish, ya'ni kasaba uyushmalari, ish beruvchilar va davlat o'rtasida samarali muloqot o'rnatish, mehnat munosabatlari va ijtimoiy masalalarni hal etishda muhimdir.

7. Kasaba uyushmalari faoliyatini qo'llab-quvvatlash

Davlat tomonidan kasaba uyushmalarining faoliyatini qo'llab-quvvatlash, moliyaviy va tashkiliy yordam ko'rsatish, ularning mustaqil faoliyat yuritishiga imkon berish zarur.

8. Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash

Kasaba uyushmalari ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular ishchilar va ish beruvchilar o'rtasidagi nizolarni hal qilishda, mehnat sharoitlarini yaxshilashda va ijtimoiy adolatni ta'minlashda ishtirok etishlari kerak.

9. Yoshlar va ayollarni qo'llab-quvvatlash

Kasaba uyushmalari yoshlar va ayollarni ishga joylashtirish, ularning huquqlarini himoya qilish va mehnat bozorida tenglikni ta'minlashga e'tibor qaratishi zarur.

10. Innovatsion yondashuvlar

Kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar, masalan, raqamli texnologiyalarni qo'llash, ishchilarni masofaviy o'qitish va axborot almashish tizimlarini joriy etish muhimdir.

Kasaba uyushmalari ishchilar huquqlarini himoya qilishda bir qator muhim rollarni o'ynaydi. Ular quyidagi usullar orqali ishchilarni himoya qiladi:

1. Huquqiy himoya

Kasaba uyushmalari ishchilarning huquqlarini himoya qilish uchun mehnat qonunchiligiga muvofiq ish beruvchilar bilan muzokaralar olib boradi. Ular

ishchilarning huquqlarini buzilishiga qarshi kurashadi va zarur hollarda sudga murojaat qiladi.

2. Mehnat shartnomalari

Kasaba uyushmalari ishchilar uchun mehnat shartnomalarini ishlab chiqishda ishtirok etadi va ularning shartlarini yaxshilashga yordam beradi. Bu shartnomalar ishchilarning haq-huquqlarini, ish vaqti, ish haqi va boshqa shartlarni belgilaydi.

3. Ijtimoiy dialog

Kasaba uyushmalari ishchilar va ish beruvchilar o'rtasida ijtimoiy dialogni rivojlantiradi. Bu jarayonda ishchilarning ehtiyojlari va muammolari muhokama qilinadi, va kelishuvlarga erishiladi.

4. Ta'lim va malaka oshirish

Kasaba uyushmalari ishchilarga o'z huquqlarini bilish va mehnat qonunchiligini tushunish bo'yicha ta'lim berish orqali ularni himoya qiladi. Bu, ishchilarning o'z huquqlarini himoya qilishda faol ishtirok etishlariga yordam beradi.

5. Ijtimoiy himoya

Kasaba uyushmalari ishchilarga ijtimoiy himoya va yordam ko'rsatadi, masalan, kasbiy kasalliklar yoki ishda jarohatlar yuzaga kelganda. Ular zarur hollarda moliyaviy yordam yoki maslahatlar taqdim etadi.

6. Nizolarni hal etish

Kasaba uyushmalari ishchilar va ish beruvchilar o'rtasidagi nizolarni hal qilishda vositachilik qiladi. Ular muammolarni muhokama qilib, kelishuvlarga erishishga yordam beradi.

7. Ovoz berish

Kasaba uyushmalari ishchilarning ovozini eshitish va ularning manfaatlarini himoya qilish uchun turli tadbirlarda, jumladan, yig'ilishlar va mitinglarda ishtirok etadi. Ular ishchilarning fikrlarini aks ettirishga harakat qiladi.

8. Ishchilarni qo'llab-quvvatlash

Kasaba uyushmalari ishchilarni qo'llab-quvvatlash va ularning huquqlarini himoya qilishda faol ishtirok etadi. Ular ishchilarning manfaatlarini himoya qilish uchun tashkiliy va moliyaviy yordam ko'rsatadi.

9. Monitoring va hisobotlar

Kasaba uyushmalari ish joylarida mehnat sharoitlarini monitoring qilish va ishchilarning huquqlarini buzilishlarini aniqlashda yordam beradi. Ular hisobotlar tayyorlab, muammolarni oshkor qiladi.

10. Xalqaro hamkorlik

Kasaba uyushmalari xalqaro kasaba uyushmalari bilan hamkorlik qilib, global mehnat standartlari va huquqlarini himoya qilishda ishtirok etadi. Bu, mahalliy ishchilarning huquqlarini yanada kuchaytiradi.

Natijalar

O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish siyosati bir qator natijalarga olib keldi:

1. Huquqiy asoslarning yaxshilanishi: Mehnat qonunchiligida kasaba uyushmalarining rolini kuchaytirish, ishchilar huquqlarini himoya qilishda yangi mexanizmlar joriy etildi.

2. Ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish: Ish beruvchilar va kasaba uyushmalari o‘rtasida ijtimoiy dialogni rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslar amalga oshirildi.

3. Ishchilarni ta’lim va malaka oshirish: Kasaba uyushmalari orqali ishchilarga o‘z huquqlari va mehnat qonunchiligini tushuntirish bo‘yicha ta’lim dasturlari tashkil etildi.

4. Ijtimoiy himoya: Kasaba uyushmalari ishchilarni ijtimoiy himoya bilan ta’minlash, kasbiy kasalliklar va jarohatlar yuzaga kelganda yordam ko‘rsatish bo‘yicha faoliyat yuritmoqda.

Xulosa

Yangilanayotgan O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish siyosati ishchilar huquqlarini himoya qilishda, mehnat sharoitlarini yaxshilashda va ijtimoiy adolatni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. O‘zbekiston kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan tadbirlar ishchilarning manfaatlarini himoya qilishda samarali natijalarga olib kelmoqda. Kelgusida kasaba uyushmalari faoliyatini yanada rivojlantirish va mustahkamlash uchun ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish, mehnat qonunchiligini takomillashtirish va ishchilarning huquqlarini himoya qilishda innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur. Kasaba uyushmalari ishchilar huquqlarini himoya qilishda muhim rol o‘ynaydi. Ular huquqiy himoya, ijtimoiy hamkorlik, ta’lim va malaka oshirish orqali ishchilarning manfaatlarini himoya qiladi va mehnat sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan faoliyat yuritadi. O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida kasaba uyushma faoliyatini rivojlantirish siyosati ishchilar huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash va mehnat munosabatlarini yaxshilashga qaratilgan. Bu jarayonlar davlat, ish beruvchilar va kasaba uyushmalari o‘rtasida samarali hamkorlikni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi. (2021).
2. O'zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasining hisobotlari va tadqiqotlari.
3. Yevropa Ittifoqi kasaba uyushmalari faoliyati bo'yicha tadqiqotlar.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatining mehnat munosabatlari bo'yicha qarorlari va dasturlari.
5. Xalqaro Mehnat Tashkiloti (XMT) materiallari.